

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Narodna letna 60 Din za inosestvetno 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. štev. rač. 11.153. Telefon 3113

Pomen skupščine JUU v Novem Sadu

Ni samo slučaj, da je bila na skupščini JUU v Novem Sadu tako impozantna enotnost, temveč je globlje zakoreninjena enodušnost, ki je zavladovala v najširšem obsegu med jugoslovanskim učiteljstvom.

Četudi izgleda na prvi pogled, kakor bi še ne bilo kompaktnosti in sloge v učiteljskih vrstah, vendar ni tako!

V dveh letih se ne dajo popolnoma eliminirati stare metode in navade od 15 let: da se napada vsakega predsednika, pa najsi bo izvoljen kdorkoli, ter se ruši in napada vsako upravo, pa naj bo še tako soglasno in enodušno izvoljena. Med 26.000 učitelji se še vedno najde posameznik, ki se da izrabiti kot orodje, da v beograjskih listih napada upravo in predsedstvo ter jo predstavlja v javnosti v nepovoljni luči. Tako je treba gledati tudi na objave v beograjskih listih in na brošure in letake, ki so izšli pred in po novosadski skupščini.

Vsak poznavalec notranjih razmer v združenju in med učiteljstvom pa mora priznati, da učiteljstvo in združenje še nikdar ni bilo tako kompaktno kakor je danes. Skupščina v Novem Sadu je jasno obsodila gornje metode s tem, da je prešla preko vseh insinujacij in klevet z ignoriranjem. Tudi to je uspešen korak naprej, storjen v preteklih dveh letih.

Pokazalo se je, da skoro ne bo več mesta za demagogijo na učiteljskih skupščinah; pokazalo se je pa tudi, da čim bolj se bo tolklo po združenju in po učiteljstvu, tem bolj bo ono kompaktno in složno!

Formalno so se pojavile na skupščini tri skupine, t. j. strogo stanovska skupina, druga svetovnonazorna, načelno homogena ideološka skupina in tretja oportunistična kompromisna strankarsko-politična skupina raznih frakcij. Stvarno sta si bili v nasprotju samo dve struji: prva na strogo stanovskem — učiteljskem stališču, ki se hoče naslanjati na delo, sposobnosti in moralne vrednote učiteljskih lastnih vrst ter na narod in tretjo, ki hoče črpati svojo silo iz naslona na moč političnih strank in vsakokratnih režimov.

Nihče bi ne verjel, da bo stanovska linija tako hitro prodrla po vsej državi in celo tam, kjer so še nedavno plamtele med učiteljstvom močne strankarske strasti; nihče bi ne verjel, da se bodo ideje Deklaracije v enem letu po sarajevski skupščini tako na široko in tako na globoko in krepko zakoreninile, kakor so se sedaj med srbskim in hrvatskim učiteljstvom in že prej med slovenskim.

Ne vemo kaj je bilo globlje, ali presenečenje ali razočaranje nad rezultatom v Novem Sadu — na eni strani med nosilci deklaracije sarajevske skupščine, na drugi strani med pristasi strankarsko-politične skupine in njihovimi pokrovitelji — politiki, ki so preokovali, da bo bivša uprava padla v Novem Sadu, kakor pade gnila hruska z drevesa.

Triumf je doživela stanovska — strogo učiteljska ideja, za katero se je izreklo 286 zastopnikov učiteljstva, ki je s tem manifestirala za strogo stanovsko smer združenja, za smer ideološko homogene druge skupine se je izreklo 44 zastopnikov učiteljstva, proti 26 pristašev smerti, ki bi se rada naslanjala na vsakokratne vodilne politične stranke in režime.

Stvarno je bilo razmerje 330 proti 26. A niti teh 26 pristašev oportunistično politično-strankarske skupine ni prepričano o koristi svojega stališča za stan in šolo. To dokazuje dejstvo, da je listo te skupine podpisalo 30 članov, a glasovalo je za njo samo 26 članov. Še jasneje potrjuje to dejstvo, da je proti poročilu uprave glasovalo samo 8 članov, proti finančnemu poročilu uprave samo 3, proti poročilu nadzorstva samo 1, a pri predlogu za razrešnico upravi ni bilo niti enega glasu proti. To se pravi, da od teh 26 članov nihče ne more oporekati poštenosti glede dela upravi JUU in se od teh 26 tudi glede smeri in stanovske linije in finančnega poslovanja strinjajo vsi z delom JUU, razen gorji naštetih 8 : 3 : 1.

To znači: če danes še ne razumejo pristasi poedinih strank in režimov, da je združenje nestransko organizacija, četudi se bori v vsaki situaciji proti kvarnim vplivom dnevnih politik na šolo in stan — bo to prepričanje prodrlo v učiteljstvu kmalu v polnem obsegu, četudi danes še dominirajo pri strankah ob vsakokratnih režimih učiteljsko-strankarji nad težnjami stanovske organizacije ter pomagajo pri persekucijah in škodi, ki se povzroča šoli in stanu.

Novosadska skupščina je tudi v tem oziru pokazala pot za očiščenje od vseh onih, ki kršijo stanovska načela in je zaradi tega izvedla tri izključitve.

Novi Sad je pokazal, da je učiteljstvo na pravem potu. Dasi je prva skupina imela na svoji strani samo moralne sile učiteljstva in poštenje ter zaupanje članstva, tretja skupina je pa imela za sabo ves aparat in pritisk na

delegate, aparat in sredstva stranke ter se je posluževala vseh nečastnih sredstev, intrig in neresnic, kar danes tako rado uspeva — a je vseeno propadla.

V borbi sta si bila s tajnim glasovanjem poštenje na eni strani, a na drugi moč, brez izbiranja sredstev, kup obljub in ponudb osebnih in službenih ugodnosti za »prodane duše«, a zastopniki učiteljstva so se brez kolebanja odločili — za poštenje in s tem rešili čast in ponos stanu pred onim, kar se je delalo s stanom!

V tem obstoji največji pomen novosadske skupščine JUU.

V izvenučiteljski javnosti se pripisuje učiteljski skupščini v Novem Sadu izreden pomen. Ta skupščina je zainteresirala najširšo javnost. Še danes se niso polegli glasovi o tej skupščini v javnosti.

Iz gibanja med učiteljstvom po novosadski skupščini se pa vidi, da je to šele pričetek zdravega stanovskega gibanja med učiteljstvom po vsej državi, ki ga ne bo v stanu preprečiti nobeno nasilje!

Nasprotno, celo razpalilo ga bo in napravilo učiteljstvo še kompaktnije in odpornejše!

Padajo glave, a dviga se zavest!

Poznavalci 15 letnih burnih učiteljskih skupščin se ne morejo načuditi, da more poteci volilna skupščina s tako popolnim dostojanstvom in brez incidenta, kakor je potekla učiteljska skupščina v Novem Sadu. Mislilo se je, da nad glavno skupščino v Sarajevu ni več stopnjevanja v dostojanstvu, a glavna skupščina v Novem Sadu je pokazala, da je pričakovati še večjega napredka.

Cim bolj se bo utrjevala strogo stanovska učiteljska linija v Združenju, tem bolj bo naraslo dostojanstvo in delo na učiteljskih skupščinah — ker strasti so se razpaljevale samo z zanašanjem političnega strankarstva v skupne stanovske in šolske probleme in strankarsko-politično gledanje na uprave stanovskih organizacij.

Pomen novosadske skupščine je pa posebej izražen tudi v manifestaciji nacionalnih in humanih centralnih organizacij ter uradniških organizacij za solidarnost z učiteljstvom v borbi za eksistenčna prava družin in v borbi za zaščito uradniške dece. Novosadska skupščina je bila revija solidarnosti in manifest najsvečanejših obljub skupnega dela in skupne borbe za socialne pravice.

Odklikovala se je pa ta skupščina še v drugih moralnih smereh. Učiteljstvo je iz svoje iniciative poseglo v problem državljanske vzgoje in državljankega pouka. Z vsem dostojanstvom je manifestiralo za principe demokracije v stanu in v javnosti. Odločno in močeno je pokazalo na kvarne vplive dosežane personalne prosvetne politike za šolo in narod ter zahtevala stalnost učiteljstva, ne radi sebe — temveč radi potreb šole in naroda.

Lahko se reče: na skupščini v Novem Sadu je vladal en duh, ena odločnost in enotna volja za zdravo ustvarjanje, z izrazom največje kompaktnosti jugoslovanskega učiteljstva in čustvom globokega domoljubja.

Ta skupščina je važen mejnik za notranje življenje učiteljskega stanu in za njegovo nadaljnje nastopanje.

Zato je predsednik JUU pravilno poudaril pomen volilnega rezultata v sledečem:

Drage kolegince in kolegi!

Po objavi volilnega rezultata mi je čast v imenu vseh izvoljenih zahvaliti se učiteljstvu za stanovsko zavest.

Zavedati se moramo vsi, da to ni samo zmaga učiteljskih zastopnikov, da to ni samo zmaga izvoljenih članov, da to ni samo zmaga izvoljene uprave JUU, da to ni samo zmaga naše stanovske ideje — temveč je to zmaga neupogljivega značaja jugoslovanskega učiteljstva.

S tega stališča morajo vedno gledati izvoljeni člani na svoje mandate, tako je treba gledati na to zmago in na izvršene tajne volitve — in nam je treba biti na nje ponosnim.

V svojem otvoritvenem govoru sem naglasil, da smatram značaj za največjo vrline in vrednost učitelja in zopet se je ob tej priliki pokazalo, da ima jugoslovanski učitelj to vrline.

Smatram, da preko tega dejstva ne bo mogel iti nihče več, ki bi zahteval, da jugoslovanski učitelj prodaja svoj značaj, svojo zavest in svobodo.

Z geslom: da greste v borbo za nezlomljivo učiteljske značaje na sreske učiteljske skupščine, vam želim zmago stanovsko-učiteljske linije in nezlomljive učiteljske značajnosti tudi na sreskih skupščinah.

Kličem vam: Naprej, da oživi in zmaga zdrava učiteljska zavest!

Udruženje finančne kontrole o šestnajsti glavni skupščini JUU

»Finančna kontrola«, organ Udruženja zvančnikov finančne kontrole, št. 9 od 1. septembra 1936., prinaša o naši skupščini sledeče poročilo:

Za sama prisotnost znanih neumornih društvenih delavcev, zastopanih v upravi Jugoslovanskega učiteljskega združenja z njegovim neumornim predsednikom g. Ivanom Dimnikom na čelu je pomenjalo, da bo skupščina s svojim obsežnim programom in veliko udeležbo delegatov iz vse države nadkrilila vse doseganje.

Letošnja skupščina JUU, ki se je vršila 3., 4. in 5. avgusta 1936. v Novem Sadu, je bila ena izmed najpomembnejših skupščin stanovskih organizacij. Skupščina te stanovske organizacije, ki šteje približno 18.000 članov, je bila otvorjena v prisotnosti zastopnika Nj. Vel. kralja, ministra prosvete, kraljevske banke uprave, zastopnikov vseh nacionalno viteških organizacij in velikega števila zastopnikov stanovskih organizacij državnih in samoupravnih uslužbencev. Naše združenje sta na vabilo predsedstva JUU na skupščini zastopala predsednik Klobučar Marjan in tajnik Pavle Zarič.

Kot redko doslej, se je na tej skupščini manifestirala potreba skupnega sodelovanja vseh stanovskih organizacij, in izražena je bila tudi želja, da se kreira splošno združenje kraljevine Jugoslavije, da bi se moglo socialno skrbstvo članstva vseh strokovnih organizacij čim uspešneje izvesti potom tega eventualnega združenja vseh stanovskih organizacij.

In prav zaradi tega, ker je uprava JUU z udruženjem profesorjev in pošto telegrafskih telefonskih uradnikov bila stebel vseh stanovskih organizacij v času, ko je bilo osnovano krepkejšo sodelovanje glede vprašanja znižanja dohodkov državnih uslužbencev, so bile na skupščini zastopane skoro vse organizacije, ki so se potom svojih predstavnikov v onih težkih razmerah našle pri skupnem delu.

Pedagoški tečaj v Ljubljani

(Nadaljevanje.)

Drugi je predaval dopoldne profesor Čopič Venceslav o

»Življenju in miljeju našega šolskega otroka.«

Slovinci smo se naselili na ozemlju, kjer se Jadransko morje najgloblje zajeda v evropsko celino in smo od severozahoda in jugozahoda obkroženi od Nemcev in Italijanov, katerih silni gospodarski in politični pritisk se kaže v ekspanzijskih silah, ki se križajo prav na našem ozemlju.

Naša zemlja je siromašna, način obdelovanja še primitiven, posebno ker ovira racionalnejšo izrabo zemlje velika razkosanost zemljišč.

Naše poljedelstvo ne more kriti naše potrebe po žitu, zato moramo žito in koruzo uvažati iz južnih delov države. Vино, ki ga pridelamo do 500.000 hl, popijemo doma in še uvažamo dalmatinska in banaška vina; izvoz je malenkosten. Edino hmelj in sadje prodamo v tujino.

Zivinoreja komaj krije domače potrebe; prešičereja ne daje danes skoro nobenih dohodkov.

Obrt umira, ker ne more konkurirati industriji. Industrija je v rokah tujega kapitala, ki samo izžema naše delavne moči, nima pa interesa na našem gospodarskem in kulturnem dvigu.

Samo v okolici mest in industrijskih središč živi kmetstvo prebivalstvo še primerno dobro, drugod vlada silno siromaštvo.

Hrana naše mladine je v gospodarsko pasivnih krajih nezadostna in preslaba, ker manjka kruha in masti, 5% otrok ne dobiva redno mleka. Otroci nimajo telesnega perila ponekod do 1/3, in tudi ne zadostne obleke 1/4. Pozimi prihajajo mnogi otroci bosí v šolo, ker nimajo čevljev.

Stanovanja so premajhna in vlažna, premalo svetla.

Otroci se porabljajo za vsa težka dela, a v industrijskih krajih propada mladina radi brezposelnosti.

Narodov naraščaj je slaboten in bolehen (5—30%) posebno pogosta je slabokrvnost in širi se tuberkuloza (2—8%).

Po Cammerer-Piragnetovi tabeli doseže samo 30—40% normalno težo in višino.

Priroda daje kmečkemu otroku mirnost gledanja in treznega razmišljanja. Knjige in umetnost oblikujeta dušo mestnega, delavskega in kmečkega otroka. Kino s sodobnimi filmi je strup za mladino.

Tradicionalna vernost trdno uklepa kmečkega otroka, kar pa manjka mestnemu in

VSEBINA:

Pomen skupščine JUU v Novem Sadu. Šestnajsta glavna skupščina JUU.

Pedagoški tečaj v Ljubljani.

O najmlajši učiteljski generaciji.

Varčevanje.

LISTEK: † Ludvik Černež. — † Tovarišu Ulriku Konjarju.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Listi o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič. — Stanovska organizacija JUU.

Udruženje zvančnikov finančne kontrole spremlja delo JUU s posebnimi simpatijami in želi, da bi se naši prosvetni in obojni sodelovanje obdržalo še nadalje, kar bi bilo le v korist skupnih interesov.

Zaradi tega se uprava Udruženja zvančnikov finančne kontrole še posebej veseli, da je ponovna izvolitev uvaževanega predsednika gospoda Ivana Dimnika uspeša s tako večino. Manifestacija 285 glasov, kolikor jih je dobila lista stare uprave, napram neznatnim 69 glasovom dveh opozicijskih list, naj nam služi za vzgled, kako se moramo v težkih in resnih časih tudi mi zbrati pri skupnem delu.

Najlepši red in društvena disciplina, ki sta vladala na skupščini, naj nam bo za vzgled s kako resnostjo in skrbjo se razpravlja o društvenih zadevah.

Tudi JUU je imelo, kot skoro vse druge slične organizacije, pred par leti na svojih skupščinah težke spore in nesoglasja, in je celo pretila nevarnost, da se udruženje razbije. Pod takimi razmerami se ni na skupščinah delalo nič drugega nego se je vodila borba za oblast v upravi udruženja. S prihodom g. Dimnika na položaj predsednika JUU s podpredsednikom g. Dimitrijevičem in ostalimi člani uprave so bila odpravljena vsa nesoglasja in trenja ter se je pričelo s konstruktivnim delom.

Tako delo je prineslo in bo prinašalo uspehe v korist celokupnega učiteljstva.

delavskemu otroku. Narodna zavest se pri mladini še ni prebudila. Posebno ne v obmejnih krajih.

Popoldne se je vršila debata o referatu, ker je trajalo predavanje do pol enih. Vsak učitelj bi moral poznati točno gospodarske, socialne in kulturne razmere svojega šolskega okoliša. Objektivni momenti silijo otroka iz kmečkih krajev, da zapušča domačo grudo. Poznavanje teh razmer mora tvoriti osnovo reformni naše šole.

Tajnik »Unije za zaščito dece«, Vojko Jagodič je prispeval nekaj primerov iz svoje prakse na zavodu za mladoletne zločince, ki kažejo, da je pomanjkanje največkrat vzrok, da mladina pride navzkriž z zakonom. Kradejo predvsem hrano in obleko. V siromašnih krajih zahtevajo starši in učitelji šolske kuhinje, da bi dobili otroci opoldne topli obed. (1/2 vseh šol.) Unija za zaščito dece hoče izvesti akcijo, da se naši šolski mladini preskrbi:

1. zadostno hrano,

2. copate, da bo vsak učenec imel v šoli svoje copate.

Predavatelj stavi ob zaključku debate predlog, da Pedagoško društvo začne akcijo, da banovina nabavi vse šolske knjige in vse učne pripomočke za vso šolsko mladino v ljudskih šolah. To bi bilo nujno potrebno iz pedagoških, socialnih in gospodarskih ozirov. S tem bi se razbremenilo siromašne družine z velikim številom šolobveznih otrok, ki imajo dovolj bremen z vzdrževanjem istih. Ves izdatek bi znašal 10—12 milijonov dinarjev.

Pahor Jože je popoldne predaval

O fašistični vzgoji in šoli.

Za uvod je podal kratko zgodovino Italije od leta 1870., t. j. od zdinenja dalje do nastopa fašizma. Prva doba do 1890 je v znaku gospodarskega in kulturnega zastoja. Po tem letu se začena splošen dvig gospodarstva, ki mu le počasi sledi tudi šolstvo. Za izobrazbo učiteljstva, ki je bilo nastavljeno in plačano od občin, se je malo storilo. Leta 1907. se je ustanovila Unija učiteljstva, ki naj bi z borbo dosegla zboljšanje materialnega in pravnega položaja. Do svetovne vojne ni bilo zaznamovati na področju ljudskega šolstva posebnega napredka.

Idejna voditeljja učiteljstva in profesorjev sta bila zgodovinar in filozof Croce ter Gentile, oba zastopnika idealistične filozofije.

Po svetovni vojni sta se oddaljila, ker se je Gentile približal fašizmu in postal njegov idejni glasnik, Croce pa njegov nasprotnik.